

BUDA-PESTA

26 Fauru st. v.
11 Martiu st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strad'a Havasnr. 1.

Nr. 9.

ANULU XIII.
1877.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Roman' a 2 galbeni.

BATAFA BRÔSCELORU CU SIÔRECII.

În colecțiunea Keményiana de manuscrise a „Museului transilvanu“ din Clusiu dedu dîlele aceste peste unu manuscriptu din 1816, ce pe 46 pagine 8-vu contine „Batrachomyomachi'a“ lui Homer, tradusa, séu mai dreptu graindu, travestita în limb'a romana. Pagin'a prima titularia a fasciôrei, scrise pe papiru ordinariu, ne spune, că Batrachomyomachi'a homeriana o traduse mai antâiu în viersuri unguresci poetulu magiaru Mich. Csokonay (a. 1773—1802), si dupa elu în viersuri romane Iosifu Kontz.

Cine fu acelu Kontz? Fostu-a elu ôre de vitia romanésca au magiara, de ôrace în Transilvani'a si Ungari'a dâmu de Contiesci si magiari si romani? înca nu puturamu aflá. Dara judecandu de pe unele pasagie din limb'a *Batafaiei brôscelor cu siôrecii*, e mai verasemene, că traducatoriulu nostru a fostu de origine Magiaru, inse barbatu, carele cá multi alti conationali ai sei locuitori în tînuturi mai romanesce, ne cunosceá limb'a p'aci perfectu, si desclinitu si-insusise în mesura considerabila si se pricepeá de minune a manuá meduós'a fraseologia poporala romana.

E cunoscutu, că dintre productele literare ale vechimei clasice singura Batrachomyomachi'a ne remase crutiata de dintii timpului din

soiulu epopeei comice, care se are catra epope'a eroica cá în poesi'a dramatica comedi'a catra tragedia. Ci opulu homerianu cestiunatu servi în timpul mai nou de modelu si impintenu talenteloru poetice, pentru cá ele sè învutiésca diversele literature moderne nu cu o poema pretiós'a de genulu Batrachomyomachiei.

Calea si directiunea, ce protectii lui Apoline o apucara în acestu respectu, la diferiti fu diferita. Uiii în epopeele lor de acestu soi u imbraca persónele în costumulu ridicululu, precandu faptele lor sunt aievea eroice si maretie, precum vedemu dejá în Batrachomyomachi'a lui Homeru. Altii din contra ne producu persóne stralucite si eroi în deplinulu si adeveratulu sensu alu cuventului, cari inse pórta resbele de risu si patia alte fapte ridicule; p. e. în *La secchia rapita* (védra rapita) a lui *Alesandru Tassoni* o seracia si vechitura de védra aprinde facl'a discordiei si resbelului între Bologn'a si Moden'a, în care cërta se învalmasiesce apoi cu multa arte epica-ridicula spum'a societátii a tóta Itali'a, încependu de la papa pana la popa, de la imperatu pana la regi, principi, duci, literatori si alte notabilitati; în epope'a comica anglesa *Plé'a rapita*, scrisa de *Pope*, caus'a unei asemeni împare-

chiari si resbelu intre cavalerii si damele curtii regale e una simpla pléta de peru, ce unu cavaleru o taia si iea intr'ascunsu din perulu Belindei; totu asiá in *Pulpitulu* lui *Boileau* o sdréntia de pultu cantoralu invehitu nasce cërta intre santii parinti capitulari si alalti sierbitori ai bisericeii, si i imparte in dóue castre inimice, scl. Alti poeti éراسi si-alesera de tema atátu persóne câtu si fapte in adeveru eroice, dara le parodiara si unele si altele, vase-dica ridicululu in aceste epopee comice stá in modulu propunerei, cum e buna-óra *Eneidea* parodiata de *Blumauer*, *Iliadea* de *Loredan* cá parodia portandu titlulu *La Iliade giocosa*, si alte asemeni opuri mai multu au mai putinu renumite.

Sè reintornâmu inse la *Batrachomyomachi*'a nóstra.

Homeru, cum se scíe, si-scrise acestu opu intr'o singura carte. Iesuitulu germanu *Balde* in timpulu mai nou se apucà si prelucrà testulu grecu in ecsametri latini, ici cóle mai adaugându-lu si impartindu-lu in cincii càrti; dupa elu *Blumauer* travesti testulu homerianu, nu intr'unu locu aplicandu-lu si facundu alusiuni satirice la referentiele patriei sale. Pe *Blumauer* lu-imità in tóte *Csokonay*, in soiulu viersuriloru si strofelorú, in impartire scl.; éra traducatoriulu nostru pasi in urmele poetulu magiaru, travestindu, une-ori nu fara succesu, in romanía mai multe numere proprie si diverse lucruri din cestiunat'a epopea, altele inse pastrandu-le cá in testulu magiaru si respective elenu.

Altcum despartiri rele ale unui si aceluia-si cuventu, scrierea vorbeloru de multe-ori gresita, esplicarea marginala magiara, asisidera une-ori erórea, a mai multoru cuvinte (p. e. *klegiyityile*, adeca placinte clatite, la margine *felhalmozom*) aréta, cá in manuscriptulu din bibliotec'a *Keményiana* avemu de a face cu o copia luata de pe originalu prin cutare Magiaru, carele sciea limb'a romana multu mai putinu decátu traducatoriulu. Acest'a inca face alocure erori gramaticale, alesu in articularea numenelorú si in declinarea numenelorú proprie de persóne si diei cu articlulu postpusu, cea ce noi aflaramu cu svatu a le lasá neatinsé, numai ici cóle suplenindu câte o particula pronumemale, (dara insemnandu peste adaugeri si schimbàri totu-de-una cu fidelitate in nóte,) cá estmodu limb'a opsiorului sè nu fia alocure prea coltiurósa si impededatiósa pentru lectoriu. Viersurile, cari aru fi sè fia trochei câte de 3¹/₂ si 4 picióre, alternandu siepte de

aceste intr'o strofa, asisidere schiopetédia adese-ori, câte odata chiar in mesura insemnata, cea ce ici cóle deriva póte si din negrigi'a copistului, carele in vre dóue locuri pare a fi trecutú cu vederea si a fi omisu chiar si câte unu viersu intregu.

Cu tóte aceste defecte versiunea din vorba ni se pare a avé totusi unu meritú, aieptatu dejá mai susu, meritulu limbei, care in cele mai multe pàrti ale opsiorului e verde romanésea poporala, plina de idiotismi si frase poporale, asiá câtu indreptandu si poleindu cele de indreptatu si poleitu, cestiunat'a travestire romanésca a *Batrachomyomachiei* intr'o limba cá acést'a ar puté face onóre veri-carui poetu romanu.

Din ést'a causa, cum si càci — de ne aducemu bine a minte — epope'a comica homeriana inca nu esista tradusa ori travestita romanése, si pentru cà travestirea romana facuta de *Kontz* se trage din pèriodulu renascerii literaturei si alu urdrii poesiei nóstre de salonu, credemu a face unu lucru binevenitu, impartasindu publiculu nostru o *transcriptiune* fidela a opsiorului *Kontzianu*, scrisu cu ortografia magiara. Ea va servi, sperâmu, celu putinu spre a atrage atentiunea juniloru poeti si literatori romani si a supra acestui soiú de producte literarie ale mintii si animei.

Clusiu, in decemvre 1876.

Dr. Gr. Silasi.

Batai'a bróscelorú cu siórecii.

(Fragmentu din poem'a despre care se vorbesce in articolulu precedinte, si care tóta se va publicá in „*Siedietóre*.”)

Musa draga! imple-mi pip'a
Din duhanulu Pindului,
Sè me apucu sè-ti cantu un'a, —
Sè dâmu drumulu gandului —
Canteculu, care l'am facutu
Intr'o nópte, candu am zacutu
Dupa délu cu oile.

Pip'a de tabacu cea de antâiu.

Cunoscinti'a printiului siorecescu cu craiulu bróscelorú si mórtea.

Scriu o larma si o bataia
Grósnica si minunata,
Unu potopu si bobotaia,
Care a fostu odata,
Candú armadea bróscelorú
Si ostile siórecilorú
Facura bálti de sange.

Vai, vai, pecatele nóstre!
Si a scrie mi-i gróza,

Cum se sdrobiá dóue óste
 Cu nesce bote gróse ;
 Cum bubuiá tunurile,
 Cum mai sariá capurile,
 Strigandu totu : „*dá pe mórte!*“

Dara d'antâiu sè incepemu
 Din capu, de unde vrajb'a
 S'a inceputu ; sè pricepemu,
 Cum a fostu tóta tréb'a,
 Precum spunu novelistele,
 Cãrtile vechie, listele ;
 Ací-i capulu lucrului.

Scapandu de motocu odata
 Unu voinicu de siórece,
 S'a ostenitu la o balta
 Sè bé apa rece ;
 Slobóde la vale barb'a,
 Incepe a sorbí ap'a
 Cu mare bucuría.

Vediendu-lu unu broscoiu mare,
 Dice : „*Slug'a, Domnule!*
 Me rogu frumosu de iertare,
 Spune-mi, cum ti-e numele?
 Grofu, nemésiu esti, ori orasiénu,
 Cà de nu-i fi Mocanu crisiánu,
 Sè fimu pretini amendoi?

Io su *Bucuru* din trestia,
 Craiulu mare-alu lacului ;
 Am pré mare imperatia,
 Pana 'n fundulu iadului ;
 A mea-i cetatea-de-balta,
 Cà mie-a remasu de la tata,
 E mosia de uricu . . .“

„*Vediu, cà esti vitia domnésca*
 A unu generalu mare,
 Dór' tocmai imperatésca,
 Puiu de craiu, asiá-mi pare.““
 „*Dá ; me rogu cu omenía,*
 Sè soiu si io, spune mie
 Tóta genelogi'a.“

Se scarpina siórecele
 Peste nasu cam cu fala,
 Obradiulu si urechiele
 Cu labele le spéla.
 „*Naltiate!* ce ai cu mine?
 Dar dieu dieu nu-ti e rusine,
 A intrebá : cine su eu?

Nu-i cá alu meu vestitu nume
 Pe faci'a pamentului ;
 Me cunósce tóta lumea,
 Si crismasii Aiudului.
 Ai domni'a ta calendarie
 De cele mari, titularie,
 Din Beciu si din Bucuresci?

Io-su craiulu mare *Picsharpu*,
 Asiá numitu alu sieptele,
 Nascutu de marele *Tocsortu* ;
 Am si carte de piele ;

Mam'a-i de hêrciogu fetata,
 Érași a fostu de craiu fêta,
 Craiés'a *Lingatória* . . .

Pretinu cum sè-ti fiu io tie?
 Spune-mi, bade *Bucure* ;
 Esti cu tóta imperatia
 In apa sub tiermure.
 De ómeni nu me potu ferí,
 Cà pe ei, lumea de-ar perí,
 Cauta sè-i jafuescu.

Pit'a si colacii unde
 Stau, sciu io totu-de-una ;
 Nici nu potu ei ascunde,
 Sè nu le potu io luá ;
 Sciu io ce-i in puiulu mesei,
 Sciu io tóta tréb'a casei,
 Su la mine chiaile.

Pancovele, prescurele,
 Lipiele cu lobode,
 Clatitele, fripturele,
 Sciu io unde-su in bolte ;
 Pasteturi si tortate,
 Totu felulu de dulcetie
 Cãrtiescu io cu dintii.

Nici odata din bataia
 Cu rusíne n'am esitu ;
 Nu m'am lasatu sè me taie ;
 Candu am puscatu, n'am gresítu.
 Crucea ast'a aurita,
 Vedi-o cà nu-i urita,
 Mi-a dat'o Bonaparte.

Nici nu-mi e frica mie,
 Déca sabi'a mi-o tragu,
 Sè vina báteru o mîia,
 Inca atunce mi-i dragu ;
 Stau io facia si cu tunulu,
 Nu me póte resbí unulu,
 Sè fia turnu de carne.

Dara am vre doi dusmani rei,
 Cariu nu-su nici de o tréba ;
 Spunu, cà-mi e cam gródia de ei,
 Cà te imbuca de graba :
 Unii dicu domnulu *Motocu*,
 Pré blastematu dobitocu,
 Altui coconulu *Hãven*.

Mai am unulu, ér blastematu,
 Facutu de lemnu, surdu si mutu ;
 Odata m'a fostu vatematu,
 E cu mestersiugu facutu :
 Slanina susu acatiata,
 Déca 'mbuci numai odata,
 Cade podu 'n capulu teu.

Nu mancu io bostanu si curechiu,
 Mancãrile bróscoloru ;
 Mancu placinte si beu vinu vechiu,
 Ap'a se fia a loru ;

Linteaa si pipirigulu vostu,
Rogodiulu, bucate de postu :
Mancati cu sanetate.““
etc. etc. etc.

Iosifu Contiú.

MIRÉSA PENTRU MIRÉSA.

— Comediá in trei acte. —

(Urmare.)

Stanu : Vai de mine si de mine! Dar ce ti-ai pusu in gându, domnule? Dóra nu vrei sè-mi perdu mintile cu atât'a intaritare?! Inca o titula! Bata-le sfintii, cà multe-su!

Goronu : Nu face vorba multa! Mai bine ti-oiu inmulti plat'a, numai sè inveti bine tóte titulele, sè te scifi purtá cum se cade cu domnii óspeti, sè nu patiescu rusine cu tine. Déca ar fi timpu, mi-asiu aduce pentru privilegiulu acest'a unu servitoriu invetiatu de la orasiu; inse nu am timpu, càci numai acuma primii scirea, cà dinsií au sè sosésca astadi, si inca numai decátu. Asiá dara n'am incatràu, ci sum silitu a me serví de tine. Dóue titule scifi. Numai un'a mai ai sè inveti.

Stanu : Apoi tréca-duca-se! Voiu invetiá cane canesce si aceea. S'audu cum suna?

Goronu : Alu treile óspe e unu domnu si mai mare. Domnulu Ioanu Cicaiescu fostu judecatoriu la tribunalulu celu mai innaltu. Lui sè-i dici : Ilustritate!

Stanu : Trii tate!

Goronu : Ilustritate!

Stanu : Ilutiu trii féta.

Goronu : Nu-i bine! Ilustritate.

Stanu : Iuti stricate.

Goronu : Nici acuma nu-i bine.

Stanu : Apoi déca nu-i bine, sanetate buna! Io nu mi-oiu bate capulu sè 'nvetiu titulele dtale; cà nu pentru aceea m'am bagatu sluga la dta, sè me tíi la scóla cá pe pruncii cei mici. Cauta-ti altulu!

Goronu : Dar incérca-te inca odata! Ilustritate!

Stanu : (in batjocura) Buti sparte! Nu-mi placu butile sparte, pentru cà curge vinulu din ele.

Goronu : Dar déca la spartura asiu pune gur'a ta, sè nu curga nici unu stropu afara?

Stanu : Hihihí! Cà bine-ar fi!

Goronu : Mei Stane, dupa ce s'oru departá óspetii, trei dile si trei nopti te-oiu lasá sè bei câtu vei puté, numai scóte-me acuma din rusine si invétia titulele óspetiloru mei!

Stanu : Mare truda, dar pentru unu pretiu asiá de bunu, haida de! Nu-mi pasa! M'oiu duce la das-

caifulu Melentie sè me 'nvetie si elu, sè le scíu bine si sè nu le uitu!

Goronu : Di dar dupa mine : Ilus — tri — ta — te!

Stanu : I — lus — tri — ta — te! Grozavu cuventu! Dar in ce limba-i acest'a, domnule?

Goronu : In limb'a romana.

Stanu : In limb'a romana? Ciudatu! Eu am gânditu, cà e tintiariesce. Romanesce si eu scíu, dar asiá cuvinte nici vitia de poroditia a mea n'a auditu. Mi-vine dara sè credu, cà séu eu nu scíu romanesce, séu si cuvintele aceste voru fi din limb'a aceea pe care de câte-va vreme domnii nostri si-au facutu-o loru, dóra numai pentru cá noi poporulu sè nu-i intielegemu ce vorbescu.

Goronu : Nu-i ast'a de mintea ta. Tu invétia numai cum ti-am spusu, si-apoi nu-ti bagá lingur'a unde nu-ti ferbe ól'a.

Stanu : Bine.

Goronu : Dar atât'a inca nu este de ajunsu!

Stanu : Ce felu! Mai trebuie sè invetiu dóra vr'o titulatura? Nu, nu! Fà cu mine, ce vrei, alunga-me d'alice, bate-me, trage-me in tiapa! Odata cu capulu, mai multu nu mai invetiu.

Goronu : (ridiendu) Nici nu trebuie.

Stanu : Ce am sè facu dara?

Goronu : Sè imbraci indata alte haine.

Stanu : Ce haine?

Goronu : In camera este unu róndu de haine de servitoriu domnescu, inca de pe timpulu instalării episcopului, imbraca-le acele!

Stanu : Dar acele sunt nemtiesci.

Goronu : Asiá se cade la unu servitoriu domnescu.

Stann : Dar eu nu le 'mbracu.

Goronu : Pentru ce?

Stanu : Nici nému de nému alu meu n'a purtatu haine de acele. Nici eu nu me potu face de batjocura.

Goronu : Cum sè te faci de batjocura? Acele sunt haine frumóse. Apoi nici nu le vei purtá decátu numai pana ce voru fi aice óspetii.

Stanu : Tocmai candu voru fi mai multi la noi.

Goronu : Imbraca-le numai de proba, si vei vedé, câtu de bine ti-oru siedé.

Stanu : Fia dar — de proba.

Goronu : Atát'a inca nu e de ajunsu.

Stanu : Ce felu? Dóra va trebui sè si vorbescu nemtiesce? Tóte cá tóte, dar ast'a un'a nu scíu cum vei scóte-o la cale.

Goronu : Usioru, pentru cà nu va trebui sè vorbesci nemtiesce. Totu ce-ti poftescu, este sè-ti schimbi numele.

Stanu : Sè-mi schimbu numele? Din Stanu sè

me facu Bostanu? Dar pentru ce? Nu mi-i rusine de elu.

Goronu : Dar unui omu imbracatu in haine nemtiesci nu i se cade sè se numésca „Stanu.“ Tu dara, pana candu óspetii voru fi aice, vei fi „Jean.“ Adu-ditu-ai?

Stanu : Ciudate vremuri amu ajunsu, cá Romanului sè-i fia rusiue de numele seu, ce i s'a datu in botezu si sè se schimosésca cu altulu, strainu. Apoi fia dara si ast'a pe voi'a dtale! Numai de n'asiu uitá, cá de astadi inainte me chiama Jean.

Goronu : Mai este inca ceva.

Stanu : Pentru Dumnedieu mai trebue sè facu? Nu me spariá, cá dieu te lasu aice cu slujba cu totu.

Goronu : Nu te spariá! Este putinu totu ce mai trebue sè faci. Unu servitoriu de némtiu nu póte sè aiba nici barba, nici mustetie. Barba nici pan'acuma n'ai purtatú; deci numai mustetile trebue sè tile radu.

Stanu : Ce dici?

Goronu : Sè-ti radi mustetile.

Stanu : Tóte ti-le-am facutu, dar ast'a nu se póte. Cum sè me mai ducu eu intre ómeni fara mustetie? Toti aru ride de mine. Nu! Nu voiu face ast'a.

Goronu : Dar ast'a nu-i rusine.

Stanu : Nu me radu, nu me radu.

Goronu : Dar ti-oiu platí.

Stanu : Nu me radu, nici macaru sè-mi platesci o suta de florini.

Goronu : Dar déca ti-oiu platí dóue sute?

Stanu : (stá pe gânduri.) Multi bani, dar mustetile mele mi-sunt mai scumpe.

Goronu : Ti-oiu dá 250 fl.

Stanu : (cu manile puse la olalta, cá de rugatiune.) Si nu me duce in ispita!

Goronu : Vrei?

Stanu : Nu-mi pasa! Dar numai pentru dta facu acést'a. Pentru altulu n'asiu face-o nici pentru o mia de argintu.

Goronu : E bine, ti-oiu resplatí jertf'a. Acuma me ducu sè vediu de alte treburi. Ér tu du-te de te rade si te imbraca. Óspetii au sè sosésca numai decátu. (Ese.)

Stanu : Indata!

Scen'a III.

Stanu singuru.

Bine a disu bunic'a mea, Dumnedieu s'o ierte, cá omulu nici odata nu scie diminéti'a la ce are sè se astepte peste di! Éta nici eu nici prin gându n'am visatu, sè patiescu asta-di de aceste! Sè aruncu eu hainele aceste, de cari au purtatú si mosii si stramosii mei, si sè me 'mbracu nemtiesce! Sè-mi lapedu eu curatulu si frumosulu nume romanescu „Stanu“, si

sè-mi ieu altulu strainu, „Jean“, par cá-mi furnica prin urechi. D'apoi inca titulaturile cele multe! Dómne apera si feresce! Cá mi se rumpe limb'a in ele. Én sè le mai dicu odata! Sè vediu, déca nu le-am uitatu. Spectacentia, magnibile, ilutiu... Nu e bine!... Ilustricentia, magnitate, specti... Éراسي nu e bine!... Magnicentia, Spectaficentia, Ilustribile... Jeanu sè fiu de le mai scíu... (Esindu.) Magnibilitate... Ilustrificentia... Spectatiu... (Ese.)

Scen'a IV.

Veronica, cantandu inca din afara, intra pe scena, aducéndu in mana unu buchetu de flori.

Ah! câtu este de frumoáa diminéti'a! Mi-place sè me preambu atunce prin gradina s'admiru farmecile naturei. In fia-care flóre, in fia-care frundia si firu de érba se reoglindeza man'a maestra creatória!... Si privindu florile, totu-de-una mi-aducu a minte, cá si viéti'a nóstra e intocmai ca a loru. Crescemu, in florimu si ventalu tomnaticu alu mortii ne sufla dintre cei víi... Dar ce gânduri posomorite sunt aceste! Par cá n'asiu fi inca tinera si n'asiu avé inaintea mea o viétiá lunga: par cá n'asiu fi fericita... Fericita?... Da, eu sum fericita... Am unu mire tineru, care me iubesce... Sum fericita; inse fi-voiu óre totu-de-una aceea?... Éta intrebarea, ce de multe ori mi-am pusu-o, la care inse nici odata n'am pututu sè respundu, cáci nimene nu póte sè védia in intunereculu misteríului... Aureliu me iubesce, dar me temu, cá amorulu lui mai tardiu se va recí... Naturelulu nostru difere atátu de multu... Elu e pré vialu... eu pré sentimentala... Me temu, cá dinsulu mai tardiu me va gasí pré monotóna... si atunci...

Scen'a V.

Veronica si *Iustinianu*.

Iustinianu : Buna deminetia, Veronica!

Veronica (spariata.) Ah!...

Iustinianu : De siguru éراسي te conturbu in mijloculu unei meditatiuni serióse! Dóra tocmái lucrí la unu opu filosoficu.

Veronica : Totu-de-una asiá sarcasticu!

Iustinianu : Si dta totu-de-una asiá seriósa!

Veronica : Este naturelulu meu.

Iustinianu : Numai?

Veronica : Ce sè fia altu ceva?

Iustinianu : Veronica, iérta-me sè-ti spuuu dtale o vorba sincera! Nu-mi place sè te vediu totu asiá de seriósa. Esti tinera, natur'a nu ti-a refasatu nici una din gratiile sale, si ai spiritulu abandantu; deci esti menita de sórte a fi purure vesela. Déca inse totusi te vediu de multe ori pré ingrigita, nu potú sè am alta presupunere, decátu cá víitóri'a nóstra legatura con-

jugala ti-ingreunăza sufletulu. Veronica, dta séu nu credi in sinceritatea amorului meu, séu . . . séu . . . nu me iubesci deplinu, si dóra numai fortiata de parintele dtale mi-ai acordatu man'a si anim'a dtale. Te rogu, te conjuru, pe totu ce ai santu, vorbesce pana ce inca nu e tardiu! Aprinde lumina in nóptea nelisicitei mele animi!

Veronica : Aurelie ! . . .

(Va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

Incrediendu-se in abilitatea sa admirabila, precum diseram, elu se 'ndreptá cu calulu in galopulu celu mare catra spartur'a astupata cu spini, fiindu pré convinsu cá dandu pinteni calului i va fi usioru a trece acea pedeca, ce nu-i pareá atátu de mare; dar calulu, de si mare, vigurosu si bine facutu, erá pré masiviu si greoiu. Afara de acést'a, obosél'a cea mare, care urmá din mersulu intaritatulu de trei díle, i paralisá in mare parte puterile.

De dóue ori dupa olalta sarí a supra spiniloru, rinchezandu de durere, si in sfirsítu marquisulu vedindu, cá ori ce ar face, nu va puté sè reésa, fu silitu sè se cobóre pe pamentu si sè ia spinii rëndu pe rëndu, cá sè póta trece, ceea ce i rapí timpu multu.

In fine spartur'a fu libera si Saint-Maixent, imbulzitu cá de niste fere ardiende prin strigatele ce se audiau din ospetaria, semnelandu fug'a lui, se affá pe camp'a deschisa si puté sè crédia, cá va puté lasá departe in urm'a sa trup'a urlátore de gendarmi calareti.

Inse dorulu seu nerabdatoru si de asta-data fu nimicítu de netrebniel'a calului seu. Crestele pinteniloru sei insedaru se 'nfigeau in cóstele nefericitului animalu, nelasandu-lu sè odihnésca nici unu minutu, acel'a nu puté sè inainteze mai repede, decâtu numai intr'unu galopu din cele mai neregulate, intr'unulu din acele, cu cari cu mare greutate poti inaintá cam trei mile in o óra.

Trei mile! Ce chinu pentru unu fugaru, care ar vré sè-si imprumute iutiél'a paserii, cá sè-si ascunda capulu de aceia cari lu-urmarescu si voiescu sè-lu prinda!

Saint-Maixent numai o sperantia mai avea. Capitanulu si ómenii sei, nesciindu in care directiune a fugitu elu, voru plecá sè-lu urmarésca pe ghicite. Deci i erá permisu sè spere, cá intemplantu i va conduce in vr'o directiune falsa, si, in locu de a se apropiá de elu, se voru departá.

Acestu cugetu linisí pe unu momentu langórea strásnica, de care tremurau arterele gentilomului si i umpleau templele de strigate amenintátore; dar temeiulu de care se radiemá, erá numai o ilusiune . . .

Cei doi pazitori postati sub ferést'a marquisului ocupau strad'a, prin urmare drumulu tierii, si ospetari'a „Armele Franciei“ — precum scimú — erá cas'a cea din urma a orasielului. Deci pazitorii nevedindu pe Saint-Maixent trecëndu pe dinaintea loru, urmandu

calea catra Auvergne de susu, logic'a cea mai inatacabila spunea, cá dinsulu a plecatu catra Velay.

Cevasi peste o jumetate de óra marquisulu se si convinse, in verfulu unui délutiú, cá gendarmii calari se affa in urm'a lui si lu-urmarescu aprópe. Unu ventu strásnicu i aduse distinsu sgomotulu de galopu alu caliloru loru, cari se apropiáu totu mai tare.

Spre mai mare nenorocire, calulu fugarului recunoscu fara 'ndoiéla mersulu sotiloru sei indatinati, si incepú a rinchezá cu furia, cá si candu ar fi voitu sè-i chiami.

Saint-Maixent i infipse pintenii de non in panetece, lu-constrinse sè mérga mai repede, si lu-grabi (chiar cu riscarea d'a se prepará cu elu) pe scoborisiulu celu tiepisiu, care din loculu deschisu unde se affá, conducea in o campia larga.

Sosindu cu norocu la marginea acelei campii, parasi drumulu tierii si continuá calea pe campu, sperandu cá capitanulu si ómenii sei voru merge mai departe, fara sè se oprésca, lasandu-lu astu-felu dinapoi'a loru; inse tóte calculele fugarului fure nimicite pe rëndu.

In momentulu in care dinsulu facú apucatur'a ce descrieram, si care in termini de venatu se chiami a schimbá directiunea, uraganulu erupse éراسi cu tóta puterea, si fulgerele urmandu-se fara intrerumpere, iluminara camp'la departe.

Gendarmii calari sosira si ei pe vârfulu îngustu alu délului, de unde se putea vedé bine in tóte partile.

Atunci fugarulu li aparú chiar asiá distinsu cá diu'a, dandu pinteni indesiertu calului seu obositu.

Toti de odata scósera unu strigatu de invingere, care suná cá unu clopotu de mórte la urechile marquisului; dupa aceea unulu sarí indata dintre sotii sei, si alergá grozavu de repede in josu pe scoborisiulu délutiului.

Calulu lui nu fugiá, ci saríá, séu mai bine a dice — pareá cá sbóra cá o uriasia pasere de nópte pe aripele uraganului.

Acelu calaretiu erá tocmai Toussaint, soldatulu imbetatu si adormitu, pe a carui calu se urcá Saint-Maixent sub siopru . . .

Incátu pentru calulu cá si fantasticu, care prin fia-care saritura facea o innaintare cumplita, cetitorii nostrii au recunoscutu deja in elu calulu orientalu alu marquisului.

— Lu-voiu prinde! lu-voiu prinde! lu-voiu avé mortu séu viu! — urlá pazitorulu cu o bucuria selbatica.

Elu se affá deja in departare numai de jumetate impuscatura de Saint-Maixent; dar de capitanulu si de ceialalti soti lu-despartiá unu intervalu de vr'o cincii sute de pasi si mai bine.

Gentilomulu se rentórise. Unu fulgeru grósnicu i facú visibilu bine pe Djali (asiá se numiá calulu) intinsu in iutiéla, semenendu a suffá focu prin narele sale, pe candu adierea ventului i fluturá in aeru cóm'a lunga, fina cá perulu unei femei.

Marquisulu vediú, cá fug'a devine zadarnica, de óra-ce avea sè fia singuru, fara nici unu mijlocu de aperare, fatia de siese ómeni inarmati bine.

— Sum perdutu, — si-dise elu, — perdutu fara mântuintia si fara sperantia, dar celu putinu ei nu voru avé decâtu numai cadavrulu meu . . . Me voiu

omori, dupa ce me voi fi aপরতু cá o fiéra selbatica, cu unghiele, cu dintii! Ah! déca asiú avé o sabia in mana! séu déca celu putinu asiú avé unu cutitu!

Asiá meditá marquisulu candu de odata calulu seu ostenitu, abiá resuffandu, slabitu de puteri, incepú a tremurá din tóte patru picioéle, si cadiú asiá de iute, încátu ai fi pututu gândí, cá l'a tresnitu unulu din acele fulgere mari, cari luminau intunericulu din secunda in secunda.

Saint-Maixent, tréntitu prin acésta cadere ne-acceptata, apucá iute capetulu sielei, cá sè nu cada înainte, si un'a din manile sale dadú de patulu massivu si rece alu unui pistolu.

Amendoue tievile erau umplute.

Abiá se putú stapani, cá sè nu scóta unu strigatu de bucuria mare.

Mai nainte cu o secunda elu se credea perdutu cu deseversire, cá si unu notatoru lipsitu de puteri, si apucatu de valuri spre unu vârteju fara fundu.

Dar éta rót'a norocului cátu de iute se întorse; de acuma înainte scaparea i pareá nu numai cu putintia, inse chiar si sigura.

Saint-Maixent era omulu resolutiuniloru repedi; elu prinse in fia-care mana cáte unu pistolu, si remase in locu, nemiscandu-se de felu, langa calulu, care pareá cá nu are nici puterea nici vointi'a d'a se sculá.

Intinsu asiá pe pamentu, dupa o cadere strasnica, gentilomulu trebuia sè apara ametitu séu mortu, si calaretiulu Toussaint sosindu la elu in fug'a mare, nu avea nici umbr'a indoiclii, de aceea repedi:

— Lu-voiú prinde! . . .

VIII.

D j a l i.

Toussaint opri indata pe Djali si se cobori josu. Invérti pe man'a stanga frêulu calului si se aplecá pe Saint-Maixent, sè-i puna man'a pe ânima, sè védia déca in acelu corpu nemiscatu mai este vr'o viétia?

Marquisulu prevediú acésta, si o asteptá.

Man'a lui drépta se intinse cá unu otielu elasticu, degetulu seu trase cocosiulu pistolului, si Toussaint -- lovitú in fatia — cadiú mortu, acoperindu cu sangele seu fati'a si vestmintele aceluia, pe care lucredea deja prinsu.

In momentulu acel'a Saint-Maixent sari iute in picioére; deslegá frêulu de man'a cadavrului, si sarindu in siea — fara cá sè atinga nici scariti'a —, nededi in lingusire grmadii nervosi ai lui Djali, care tremurá de spaima, si strigá:

— Inainte, fidelulu meu sotiu; inainte, bunulu meu calu, scapa-ti domnulu!

Djali, par cá ar fi intielesu aceste cuvinte, fara sè fi fostu indemnatu de pinteni, incepú s'alerge in galopu repede, séu mai bine — sburá cá o pasere de nópte, luptandu in iutiéla cu sufárile vijeliei.

O alergare asiá grabnica facú nepossibila ori ce urmaire. Saint-Maixent scapá de asta-data.

Capitanulu Denis Robustel, in fruntea micei sale trupe, a vediutu la lumin'a unui fulgeru cadiendu calulu marquisului, si pe Toussaint sosindu la fugavulu cadiutu.

Elu audí sunetulu pistolului, si crediú cá soldatulu

dadú focu, si-impintená calulu cu energia dupla, strigându din tóte puterile:

— Trebuie sè-lu avemú viu! . . . Nu-lu omori! nu-lu mori!

Intipuiti-ve mirarea si tulburarea sa, candu in locu de Saint-Maixent prinsonieru, elu gasi cadavrulu lui Toussaint, cu capulu gauritu prin o rana in-fricosiata.

— Ah! — strigá elu cu o voce ragusita, — ticalosulu! talharulu blastematu! ne'scapa din mani, si omóra soldatii regelui! Déca nu-lu vomu prinde éراسي, déca nu-lu vomu duce la Clermont, legatu pe calulu seu cu manile pe dosu, vomu remané niste ómeni desonorati.

O tacere posomorita din partea calaretiloru urmá dupa aceste cuvinte. A prinde éراسي pe marquisulu, era usioru a dice, dar greu a face. Elu trebuia sè fia deja departe. Cum sè sperc a-lu ajunge cu niste cai greoi si obositi? Si in sfirsitu óre in catráu a fugitu elu, in ce directiune sè-lu caute dara?

Fia-care din aceste intrebári remanea fara respunsu, cáci de asta-data indrumárele lipsiau si pedece neinvingibile se iviau din tóte partile.

Denis Robustel intielese ceea ce se petrecea in mintea soldatiloru sei, si nu voi sè-i lase nici decátu sub acésta impresiune de descuragiare adanca.

— Ascultati-me bine si me intieleti! — grabi elu sè adauga. Eu sciu, pré bine, cá de cumva amú voi sè prindemu in nóptea acést'a pe acestu ticalosu, n'amú avé nici sperantia d'a ni puté realisé scopulu. Cu ajutorulu calului seu indracitu, elu a scapatu; inse ori si cátu de tare ar fi calulu acel'a, in urma si puterile lui voru slabí. In nóptea acést'a elu va inaintá doue-spre-diece mile, dóra cinci-spre-diece; dar candu se va face diu'a, va trebui sè se odihnéasca, cáci la din contra va cadé. E bine, sè inchidemu atunce, fugarulu intr'unu cercu, din care sè nu póta scapá. Ne vomu imprasciá; vomu pune la dispositiune cai hodiniti, de cáti vomu avé trebuintia; vomu trage clopotulu intr'o dunga in tóte satele; vomu inarmá in contra ucigasiului, contra falsificatorului de bani, contra sacrilegiului, pe plugarii din tóta Auvergne, si in sfirsitu lu-vomu atacá cu furci si cu cóse, cum se ataca unu cane turbatu.

Unu murmuru aprobatoru urmá acestui discursu micu.

— Mergeti, bravii mei! — continuá capitanulu. Dar mai antáiú redicati calulu, si legati de siea cadavrulu nenorocitului nostru sotiu; nu póte sè remana tóta nóptea espusu isbiriloru uraganului; mirosulu sangelui ar puté sè atraga lupii din padurile vecine. Eu insu-mi lu-voiú duce la Saint-Jude, unde se va inmorméntá in pamentu santu, cá unu bunu crestinu ce érá. La optu óre sér'a ne vomu intelni toti in satulu Massiac.

O óra mai tardiu Denis Robustel, tragându de frêu calulu lui Toussaint, insarcinatu cu gelnic'a sa povara, intrá incetu si cu capulu plecatu in curtea otelului la „Armele Franciei.“

Toti erau in picioére, asteptandu noutáti.

La vederea cadavrului, pe care mai antáiú lu-gândi alu lui Saint-Maixent, Iulia se cutremurá de gróza; dar recunoscându pe Toussaint, si audindu cá marquisulu e deplinu si sanetosu, jun'a copila simti o bucuria mare.

Ea nici decâtu nu impartsia indignatiunea generala.

Nici fug'a prinsonierulni, nici mórtea gendarmului calaretu, nu-i pareau crime.

— Eiu a voitu sè fia liberu, — si-dise ea, — si si-a eluptatu libertatea. Ce este mai naturalu? L'au atacatu, elu s'a aperatu. Erá in dreptu. In loculu lui, care gentilomu n'ar fi facutu astu-felu? — Elu a promissu a revini . . . aduce-si-va óre aminte de promisiunea sa? . . . revedé-lu voiu óre candva? . . . Ah! revini-va séu ba, eu simtiu bine, cà nu-lu voiu uitá nici odata! . . .

Ve puteti intipuf ce a simtitu biét'a copila, aundindu pe Denis Robustel dandu ordinu sè se descepte clopotarulu, cà sè traga clopotele intr'o danga, fara a perde nici unu minutu, in biserica din Saint-Jude, si intielegèndu cà paserea de bronzu, care nu încetá din o biserica decâtu spre a se continuá in alt'a, avea sè-si face sborulu in tóta provinci'a.

— Ah! ticalosulu insedaru se va opintí! — strigá capitanulu, a carui desperatiune crescea in locu de a se linisci, — elu nu va mai scapá din manile nóstre! Nene Vilelme, fratiorule, mi-trebue unu calu, celu mai bunu care se va gasi in orasielu, si mi-trebue numai decâtu. Cunosci vr'unulu?

— Este la Jean Trichoche o iépa sura, care n'are parchia, — respunse ospetaru.

— Du-te si mi-o cauta câtu mai iute, si spune lui Jean Trichoche, cà o ceru in numele regelui.

— Fugu.

In adeveru Vilelmu fugi, si mai de graba decâtu unu patraru de óra revini cu iép'a.

In timpulu candu se intemplara faptele ce povestimu, ori cine erá siguru cà va gasi cea mai prompta si grabnica ascultare, candu va vorbi in numele regelui.

Denis Robustel insarcinà pe ospetariu d'a ingrigi de inmormentarea lui Toussaint, apoi sarí in siea, dadu pinteni si plecà in galopu.

Clopotulu annunciatoru de pericolu suná in aeru, cà o plangere amenintatóre, respandindu apelurile sale cumplite.

Vijel'a a trecut; tunctulu nu mai bubuia decâtu numai in departare mare, si numai in intervaluri rare fulgerele luminau cerulu in orizonu.

Pe candu aceste se petreceau in orasielulu Saint-Jude, si pe candu cei patru gendarmi calareti si-in-dreptara caii in directiunile diferite, conformu ordinului datu de capitanulu, marquisulu Saint-Maixent, culcatu pe spatele calului seu, continuá cursulu seu nebunu, totu inaintandu, fara a merge pe vr'o cale facuta, trecèndu in sarite riurile mici séu innotandu prin ele, sarindu peste siantiuri si garduri, in sfirsitu n'avendu decâtu o idea fixa, aceea d'a se departá câtu mai tare de gonacii de ómeni, pe cari i lasá in urm'a sa.

Trei óre alergà astfelu Djali, indemuatu de greutatele drumului, fara cà sè-si mai liniscésca fug'a si fara sè se descurageze de nici un'a din pedecile cari i se iviau la fia-care pasiu inaintea lui, in campfile atâtu de neregulate din Auvergne.

Inse in urm'a urmeloru se realisá prevederea lui Denis Robustel. Déca foculu nobilului animalu erá fara parchia, puterile lui aveau margini, si cà tóte lucrurile in lume de cari se face abusu, si aceste inca incepura a secá.

Picioarele lui fine si nervóse, cà de cerbu, incetisioru si-perdura mladiarea otielului; sudórea curgea pe totu corpulu seu; o respiratiune scurta si grea umflá nările lui: in fine, incepù a tremurá si erá p'ací sè cada, Djali, a carui picioare cu copite tari si poleite cà agatulu aveau o sigurantia necomparabila.

Tóte aceste simptome facura atentu pe marquisulu, cà trebue sè lase sè resuffe putínu bravulu seu companionu, de cumva nu voia a riscá sè-lu perda.

Apoi si distanti'a facuta trebuiá sè fia mare, prin urmare nici unu pericolu nemijlocitu nu amenintá pe fugaru.

Asia dára elu tinù mai strinsu frènele lui Djali, spre a-lu lasá numai in pasi, si dupa ce acel'a se recori, uscandu-se spumele de pe corpulu lui, lu-condu-se la unu riuletiu, care sierpuia sub niste salci cu valurile sale limpedi si clocotitóre, si lu-lasá sè beie in draga voia.

Djali, recoritu si cu setea stemperata, rinchezá cu veselía, cà si candu i-ar fi revinitu tóte puterile.

In acelu momentu se ivira diorile; disculu sórelui avea sè apara numai decâtu pe cerulu curatu, pe care vijel'a noptii trecute nu lasá nici o urma.

Saint-Maixent si-preamblá privirile in giuru de sine.

Elu se affá in mijloculu unui basinu verde, unu felu de circu naturalu neregulatu arangiatu, incungiratu de niste coline paduróse. In orisonu, din colu de acele coline, se vedeau niste munti acoperiti cu codrii.

Turnurile tiutuiate ale mai multoru sate, perdate intre arborii cei mari, se vedeau in departare, si fumurile cenusie din casele neveduite se innaltiau spre firmamentul vènetu.

Ici-colo câte o casa de campu, izolata, contrastá prin colórea alba a pariteloru albi cu camp'a verde.

Erá o privelisce frumoasa si incantatóre, inse dispositiunile de spiritu ale marquisului, firesce cà nu-lu iertau sè admire natur'a frumoasa. Elu avea sè se ocupe cu totulu de alte-cele, decâtu de gratiile unei regiuni blande si pitoresci, care parea creata a servi dreptu cadru vr'unei idile suridietóre.

— Unde sum eu? — se intrebà elu.

Si de óra-ce elu calari numai pe ghicite mai bine de trei óre, si de óra-ce elu nu cunoscea decâtu numai fórte slabu acea parte din Auvergne, nu putea sè-si respunda.

Inse pentru elu erá de o importantia fórte mare d'a se orientá, si inca câtu mai curendu, càci simtiea fórte bine, cà viét'i'a ratacitóre, viét'i'a de aventure si de lotrii, ce ducea de câte-va luni, avea sè i se faca cu neputintia.

Pentru prim'a-óra, si prin unu felu de minune, elu scapà din manile gendarmiloru cari lu-aveau prinsu; inse de cumva aceia lu-voru prinde inca odata, va fi reu de elu.

De siguru Paru pazi asia, cà sè nu póta fugi si a dóu'a óra.

(Va urmá.)

S A Z O N Y.

Calindarul septemanei.

Dumin.	27 11	D. 3 aj. s. crucii. cc. pp. Procopiu.
Luni	28 12	c. p. Vas. Mart. s. m. Nestor.
Marti	1 13	c. m. Eudoczia, s. Domina.
Mercuri	2 14	s. st. m. Teodot, s. m. Atanasia.
Joi	3 15	ss. mm. Eutropiu, Cleonic, Vasilisc.
Vineri	4 16	c. p. Gerasim, ss. mm. Paul, Iuliana.
Samb.	5 17	c. m. Conon, c. p. Marcu, ss. mm. Eul.

Reuniunea femeilor romane din Fagarasiu si giuru.

In mijloculu indiferentismulu generalu, care de câtu-va timpu a inceputu sè coplesiésca corpulu nationalu, salutàm cu bucuria ori ce miscare, care se întreprinde pentru dezvoltarea spiritulu nationalu.

Bucur'ia nòstra este si mai mare, candu acea miscare se face de catra dame, cari prin inriurirea, amabilitatea si tactic'a loru fina, potu sè face si mai multu in acésta privintia.

Asià dara primimu cu placere insciintiarea despre infintiarea unei reuniuni a damelor romane din Fagarasiu si giuru, pentru dezvoltarea culturu nationalu.

Mai pe largu sè vorbésca statutele, cari urmèza aice :

Statutele reuniunii femeilor romane din Fagarasiu si giuru pentru ajutorarea invetiamentulu.

(Aprobate de ministeriu sub nr. 747, - 10 jan. 1877.)

§. I.

Scopulu reuniunii.

Scopulu reuninii este, întemeierea unui fondu pentru ajutorarea scòlei confesionale romane unite din Fagarasiu.

§. II.

Ajutoriulu se va estinde la imbunetatirea lefei invetiatoriloru, premiarea invetiaceiloru pentru progresulu documentatu, procurarea de haine pentru invetiaceii saraci, prevederea scòlei cu recuizitele si mobiliariulu necesariu, si candu va concede puterea materiala a fonduulu, si zidirea unui edificiu scolaru.

§. III.

Fonduulu.

Fonduulu reuniunii se formèdia :

- din contribuirea membriloru fondatòre, ordinare si ajutatòre ;
- din venitele petreceriloru ce se voru dá din timpu in timpu in folosulu reuniunii ;
- din interesele baniloru inlocati ;
- din ajutatòre banale si naturale (fructe, vestminte, carti de invetiamentu, si altele).

§. IV.

Membra actuala a reuniunii pòte fi ori si ce femeia romana si se numesce ;

- fondatòre, — care contribue de odata pentru totu-de-una o suma minimum de 20 fl. v. a. spre scopulu reuniunii ;

- ordinaria cu 2 fl. v. a. pe anu ;
- ajutatòre, care contribue mai putinu de 2 fl. v. a. ;

d) onoraria, pe care adunarea generala, in urm'a meriteloru pentru scopurile reuniunii, o proclama de atare.

§. V.

Din venitele pecuniarie nu se pòte spesá pana candu fonduulu întemeiandu nu va ajunge sum'a de 5000 mii fl. v. a.

§. VI.

Ajungèndu fonduulu sum'a de 5000 mii fl. v. a. doue tertialitati ale intereselor si veniteloru se voru spesá pentru scopulu reuniunii, éra a 3-a parte se va adauge capitalulu.

§. VII.

Directiunea afaceriloru.

Trebile reuniunii se voru drege prin adunarea generala, prin unu comitetu alu seu, si in fine prin presiedinta.

§. VIII.

Adunarea generala.

Adunarea generala ordinaria, séu straordinaria, consta din membrele fondatòrie si ordinare, cu votu decisivu, si in cele ajutatòrie, cu votu consultativu.

§. IX.

Agendele adunàrii generale.

- alegerea presiedintei, eventualu a vice-presiedintei, a cassaresei care trebuie sè fia membra a comitetulu si a notariulu ;
- alegerea comitetulu dirigente consultatoriu din 8 membre ordinare si 4 suplente ;
- de a primi raportulu socòteleuru si de a revedé socotel'a reuniunii esaminata de comitetu, precum si de a denumi o comisiune din sinulu seu pentru cercetarea si suprarevisiunea socotelleuru anuale si lucràrile comitetulu ;
- fipsarea bugetulu pentru anulu urmatoriu ;
- schimbarea statuteloru la casu de trebuintia ;
- pertractarea altoru obiecte ce nu cadu in competinti'a comitetulu.

§. X.

Timpulu si locul adunàrii generale.

Timpulu adunàrii generale ordinare, ce are a se tiné in totu anulu de 2 ori in Fagarasiu, se defige de adunarea generala ante-mergatòre.

Presiedint'a face acést'a cunoscutu, celu putinu cu 15 zile in modu corespundietoriu.

§. XI.

Adunarea generala estraordinaria.

Adunarea generala estraordinaria se pòte conchiamá numai in casuri insemnate si intetitòre, dupa decisiunea comitetulu, séu la cererera celu putinu a 10 membre, prin o chartia motivata.

§. XII.

Atâtu la adunarea generala ordinaria, câtu si estraordinaria, presiedint'a reuniunii presede si conduce lucrârile, asemenea si in comitetu.

Adunarea generala inchieie lucrârile sale cu majoritate relativa de voturi, éra la otaririle privitoare la schimbarea statutelor se recere 2 din 3 parti a tuturor membrilor reuniunii, si o asemenea hotarire numai atunci este valida, déca la convocarea adunării generale se va fi facutu apriatu cunoscutu, cà sunt a se modificá statutele.

§. XIII.

Comitetulu si biroulu reuniunii se alege pe 3 ani, dupa care potu fi realesi.

Langa comitetu se alege si 4 barbati, cu votu consultativu, totu pe 3 ani.

§. XIV.

Membra a comitetului pôte fi aléa ori ce membra actuala a reuniunii cu locuinti'a in Fagarasiu, care nu va fi in restantia cu taca'a anuala, asemenea se potu alege cá membrii de consiliu, numai barbati inteliginti din urbea Fagarasiu.

§. XV.

Detorintiele comitetului.

A) Generali.

- a) administrarea averii reuniunii;
- b) purtarea de grijea de inmultirea averii reuniunii si elocarea capitalelor;

In acésta privintia se dispune;

- c) cá comitetulu nu pôte dá nimenui unu imprumutu mai mare decâtu celu multu 200 fl. v. a.;
- d) interesele ce sunt a se fipsá dupa capitalulu elocatu, se platescu totu-de-una pe jumetate de anu inainte, ce debitoarele neobservandu, capitalulu se pôte incassá judecatoroesce, fara amanare;

e) capitalele se potu elocá, numai pe langa ascurantia pupilara si sensulu §. 230 Cod. civ. si numai pe realitáti I-o loco;

f) cu unu cuventu, banii societáti se voru administrá dupa acele norme, dupa cari se administréa — banii orfanali;

g) impartirea sumelor banale si a efectelor, dupa otarirea adunării generale spre realisarea scopului reuniunii;

h) purtarea corespundintelor in numele reuniunii.

B) Speciali :

a) ale presiedintei :

a pazi cu tota acuratéti'a statutele reuniunii, si a priveghia neobositu, cá si din partea membrilor comitetului sê se aduca in indeplinire totu ce s'a asiediatu prin statute, si a nisui cu totu zelulu spre inaintarea binelui acestui institutu filantropicu, a tiné la totu patrariulu de anu o seditia ordinaria a comitetului, si strordinaria, de câte ori va cere trebuinti'a;

b) a representá reuniunea in tôte afacerile ei in afara;

c) ale cassaresei :

a duce socotelele curatu si esactu despre primiri si erogate de bani, dandu cuitantia formalá, care are de a se contrasemná si din partea unuia dintre barbati de consiliu destinatu (alesu)

spre acestu scopu de adunarea generala, pe langa garantia solidaria cu cassarés'a.

d) ale secretariului :

a) a duce cu neobosintia si consciintiositate trebile scripturistice ale reuniunii potrivit scopului reuniunii;

b) a duce protocolulu in adunările generale si a comitetului.

§. XVI.

Protocolulu adunárilor generale se va verificá prin o comisiune de celu putinu 5 membri, aléa ad hoc de adunarea generala, éra protocolulu comitetului se va verificá de acesta insu-si, in cea mai de aproape adunare.

§. XVII.

Afacerile reuniunii se voru purtá gratis de catra tôte membrele, asemenea si de catra secretariu, insarcinate in folosulu scopului reuniunii.

§. XVIII.

Socotelele reuniunii au de a se publicá in totu anulu prin unulu din cele mai estinse diurnale romanesi.

§. XIX.

Scopulu reuniunii este nealterabilu si reuniunea nu se pôte desfiintá.

La casu nepreveditu de a incetá institutulu, pentru care este menitu fondulu reuniunii, atunci venitele lui se va consacrá bisericii romane unite din Fagarasiu.

§. XX.

Conclusulu despre desfiintiarea societáti nu se pôte esecuta pana, ce reasternutu Innaltului Ministeriu regiu de Interne spre aprobare, de catra acesta nu s'a aprobatu.

§. XXI.

Reuniunea nu se pôte abate de la scopulu ei prefiptu in §. I. si déca s'aru abate, si ar urmá o procedere — prin care ar vatemá interessulu statului, séu ar periclitá averea reuniunii séu a membrilor ei, regimulu este indreptatitu — sistandu lucrârile reuniunii — a ordoná cercetare, si dupa resultatulu cercetării a si desfiintá reuniunea cu totulu.

Fagarasiu in 6 decemvre 1876.

Ioane Ganiu m. p.
notariu.

Zinca Romanu m. p.
presiedinta

Oglind'a lunei.

(H.) Pacea, éta cuventulu care in septeman'a trecuta a nisuitu sê liniscésca spiritulu publicu in Europ'a. Dicemu „a nisuitu“, pentru cà in adeveru n'a isbutitu.

Ce e dreptu, pacea cu Serbi'a e incheiata. Principele Milan a adressatu catra poporu o proclamatiune, in care anuncia, cá pacea s'a incheiatu, si pana la 12 l. c. turcii au sê parasésca teritoriulu sêrbescu.

Inse cu montenegrii negociatiunile mergu mai anevoie. Mai resboinici decâtu sêrbii, ei batura pe turci, prin urmare ceru recompensa si marire de teritoru. Pe turci i cam ustura aceste pretensiuni, — dar credemu, cá in urm'a urmeloru totusi le voru acordá.

Despre armat'a russésca de la Prutu sosescu sciri fórte neliniscitoare. Ori câtu se asigurá, cá va fi

pace, de la Prutu șoseșcu niste depesie, cari demintiescu acest'a. Armata ruseșca face pregatiri mari pentru că se tréca Prutul.

O corespundintia din Chisineu (Besarabi'a ruseșca) a diuarului „P. Lloyd“ anuncia, că comand'a generala ruseșca va numi comissari civili, cari voru conduce administratiunea si in Romania. Russi'a a declarat, că in decursulu trecerii armatei sale prin Romania, nu pôte se încreda in agenti straini. — Postele, telegrafele, politi'a si căile ferate, voru fi puse la administratiune ruseșca. Va se dica, Romania se pôte astépta la o invasiune muscaléșca. Trebuie inse se adaugu — dice corespundintele numitului diuaru — că Romanii din Moldova nici decătu nu se supera pentru acésta eventualitate. Ei se bucura de a puté capetá auru ruseșcu, si aurulu ponderéza mai multu in Romania decătu patriotismulu. S'au si insinuatu supremului comandantu mai multi romani, că agenti.

Intr'aceste Russia astépta respunsu la not'a ce Gorciacoff a adressatu puteriloru straine. Angli'a a propusu Russei, că se se acorde Turciei terminu de unu anu, in care acest'a se introduca reformele recomandate de puterile mari. Russi'a a respunsu, că primesc, de cumva Angli'a va garantá acest'a, — inse Angli'a nu vré se garanteze.

Acuma Ignatieff face o caletoria pe la tóte curtile. De la acésta caletoria se astépta rezultate mari.

Diarele straine scriu despre unu conflictu intre Romani si turci. Éta ce scrie in privinti'a acest'a „Romanulu“ din Bucuresci: „Aflámu d'o nóua incursiune a unorú basi-buzuci pe teritorulu nostru. Ni se spune, că căti-va Turci aru fi vinitu pentru prada, acum dóue séu trei díle, intr'unu ostrovu langa Giurgiu. Romanii s'au dusu la dinsii; lupt'a a nceputu si s'a terminatu cu doi Turci morti si vr'o trei prinsonieri.“

Scirile mai nóue in privinti'a acest'a anuncia, că turcii n'au datu inca satisfactiunea pretina.

In America s'a alesu presiedinte alu stateloru unite, Hayes, dupa o lupta infricosiata, si cu majoritate de unu votu. Elu a ocupatu scaunulu presidialu la 4 l. c.

CE E NOU?

Domnulu si Dómn'a Romaniei dau mai de multe ori probe de interessarea lorú pentru literatura, arti si sciintie. „Uniunea Democratica“ din Bucuresci ni spune, că cu ocaziunea intunecimei lunei din septeman'a trecuta, Domnulu si Dómn'a au mersu la palatulu universitatii, unde au fostu condusi in sala din etagiulu alu treile langa laboratorulu de fisica. Acolo fusesera asiediate mai dinainte niste instrumente pentru observarea intunecimii. Se aflau de fatia dnii Bacaloglu, professoru de fisica la facultatea de sciintie; I. Zalomitu, rectorulu universitatii, si Capitaneanu, astronomu. In timpulu intunecimii, cu unu vfu interessu pentru sciintia si cu multa placere, Marfile Loru au ascultatú esplicările facute de dlu Capitaneanu a supra fenomenulu. Apoi innaltii óspeti se dusera in laboratorulu de fisica, unde asistara la o seria de esperintie fisice, facute de eminentulu profesorulu dlu Bacaloglu. — Cu alta ocaziune, Domnulu si Dómn'a au asistatu de curendu la o prelegere publica, tinuta de dlu capitanu Capitaneanu, in care a vorbitu

despre progressulu astronomiei stelare si despre probabilitatea creării corpuriloru ceresci. Sa'la érá plina, si multi se rentósera, căci nu mai capetara locu.

Camer'a deputatiloru a tinutu dílele trecute câte-va siedintie interessante. Sambeta Polit a interpelatu pe ministrulu presiedinte in cestiunea orientala, totu in acea siedintia s'a anuciatu cercrea de urmarire a procurorului in contra lui Mileticu (care si acuma e inchisu) intr'unu nouu processu de pressa. — Marti s'a datu fostulu ministru Lónyay absolutoriu, pentru cele 148 mii de fl., ce tíer'a a perdutu la societatea claditóre de nái in Fiume, din imprumutulu ce dinsulu a acordatu numitei Societati. Totu in acésta siedintia Polit a interpelatu pe ministrulu justitiei, că din ce cauza se tine Mileticu de 9 luni totu in arestu preventivu? Apoi a desbaterea proiectulu de lege relativu la judecatorii de pace s'a pusu pe luni. Dintre deputatii romani de partid'a nationala numai dlu G. Popu se afla in Budapesta.

Fapte generóse, fapte romanesci. Sub acestu titlu cetimu in „Gazet'a Transilvaniei“ urmatórele síre: De vr'o optu ani de díle se facu aici in Brasiovu in fia-care anu la iniciativ'a pré zelosului domnu Diamandi Manole colecte de bani pentru provederea cu imbracaminte si incalciaminte a scolariloru romani seraci, dar diligenti, alu caroru numeru este fórté considerabilu. Si aprópe in fia-care anu se aduna câte 5—6 sute de florini, cu cari se imbraca si incaltia câte 90—100 baieti si fetitii de la scólele de aici. — In anulú acest'a inca s'au procuratu imbracaminte si incalciaminte spre scopulu mentionatu in pretiu de peste 500 fl. v. a., cu cari s'au provediutu 92 de scolaru, baieti si fetitii. Actulu distribuirii a avutu locu duminica in 13/25 febr. in sala gimnasiulu romanu. Érá intru adevéru emotionatoriu a vedé pe baietii si fetitiile aprópe descultie si desbracate cu căta bucuria primia din manile dlui Diamandi Manole incalciaminte si imbracaminte, de care aveá o necesitate asiá de mare. Dlu Diamandi, pe care lu-cunócece publiculu romanu si din multe alte fapte generóse si adevératu romanesci, precum este si donatiunea ce a facut'ó acum vr'o patru ani pentru scólele romanesci din Bulgaria, si-a cástigatu nu numai de la individii, ci de la intréga natiunea romana cele mai frumóse merite. Asemenea si domni Dumitru si Mihailu Stanescu, apoi d. Iencioviciu si alti romani generosi, cari au contribuitu spre acestu scopu.

Cu durere luámu notitia din „Romanulu“, că unii tineri romani, sub pretestu d'a-si face studiile la Paris, umbla in casele de jocu, devinu stélpzii de cafele, facu datorii spre a nu le mai plati; eu alte cuvinte insielarea este indeletnicirea obicinuita a acestoru culpabili fii ai Romaniei. Cunóscemu — dice numitulu diuaru — pe unii dintre dinsii, cari dupa ce au facutu datorii mari, s'au intorsu in tíera, au ajunsu se ocupe positiuni importante, si totusi nici pana astadi n'au voitu se-si plátésca acele datorii, lasandu astu-felu numele de Romanu hulu si blastematu in mijloculu natiunii, care ni-a aretatu totu-de-una atát'a iubire si ni-a facutu atát'a bine. Ministrulu de culte alu Romaniei a si adressatu agertiei romane din Paris niste instructiuni intielepte. „Romanulu“ cere, că si studentii romani din parte-le sunt datori se ia si dinsii mesurile cele mai energice in contra celoru raticiti dintre camaradii lorú.

Nu este unu ce rarú, că Romanii cari trecu de

la noi în Romanîa, sè fia acolo tratati — de catra unii — mai reu decâtu strainii. Cu durere amu vedutu acèst'a de multe ori, si amu deplansu lips'a de patriotismu si de spiritul nationalu alu acelora, cari sunt capabili a insultá pe fratii loru nefericiti, in locu de a-i ajutá. Amu tacutu totusi, càci ni-a fostu greu sè amarimu animele. De acuma inainte inse vomu inregistrá tóte casurile; celu putinu dóra unii tineri ai nostrii se voru spariá a trece Carpatii, si voru remané a casa la noi, unde avemu mai mare trebuintia de ei. Casulu mai nou este alu dlui Al. I. Popescu. Acestu domnu e nascutu in Transilvani'a, la Resinari, din parinti néosi romani. Siede de 20 ani in Romanîa, si e professoru la Râmniculu Saratu. Dsa de curendu a cerutu camerei deputatiloru recunóscerea calitatii sale de Romanu. Si éta ce s'a intemplat! Unu proprietaru din judetiulu Râmnicu-Saratu scrie unu articolu, in care dice cà dlui Al. Popescu nu e Romanu, ci jidanu si cà se chiama Iacobu Israilu. Mare indresnéla. Dar, precum díseramu la inceputu, asiá ceva nu este raru in Romanîa.

Sessiunea corporiloru legiuitoare romane s'a prelungitu inca cu o luna de dile.

Vinitulu curatu alu balului din Sibíiu a fostu 210 fl. 19 cr. si unu gabenu. Comitétulu arangiatoru esprime multiamita publica dómnei Agnes Popa si dómnióreloru: Sabina Brote, Emilia Petri si Elena Adamoviciu, pentru participarea activa la productiunile musicale.

Mode nóne. La festivitátile din urma la presiedintele republicei francceze, câte-va dame fórte distinsé, n'au mai purtatu talia-pantieru. Rochi'a, cà mai de multu, undulá frumosu in josu. fara cà sè nu lase sè se védia incantátorele piciorutic in elegant'a chausure. Ast'a reforma a facutu mare efectu. Cealalta noutate e, cà barbati in baluri si in serate nu mai pórtá orologiu si lantiu. In ultimulu balu la opera barbati s'au si supusu acestei mode, spre celu mai mare necesu alu pungasiloru.

Biserica si scóla.

Consistoriulu mitropolitaniu gr. or. romanu din Sibíiu, precum aflámu din „Telegrafule Romanu“, se va intruni la siedintia in 17/29 martie.

Societati si institute.

Dna Elena Istrati — precum ni spune „Curierulu“ — avendu in vedere scopulu celu mare care lumuresce Reuniunea Femeiloru Romane din Iasi, prin infintiarea de scoli profesionale de fete, precum si starea de progresu la care se afla ajunsa astadi Societatea, sub presiedinti'a dnei Marzescu, a daruitu acelei Reuniuni a Femeiloru Romane sum'a de 300 galbeni, in bonuri rurale, in amintirea repositiei ficei sale Hersilia Istrati, fost'a Casier'a a Reuniunii Femeiloru Romane. Conditiiunile acestei donatiuni sunt: 1) Fondulu va remané neatinsu remanendu cà din venitu numai sè se intretie scól'a profesionala de fete infintiata de Reuniune. 2) Portretulu ficei sale Hersilia Istrati va stá totu-de-una in salonulu de lucru alu elevelor, care portretu lu-ofera. 3) In fia-care anu in diu'a de 27 noemvre. stilu vechiu sèu 9 decemvre stilu nou, dat'a incetárei din viétia a ficei sale Hersilia Istrati se va face unu serviciu religiosu fórte

simplu la biseric'a de poporu a scólei, la care serviciu voru asistá elevele si personalulu scólei.

„**Albin'a**“, institutulu de creditu si de economii in Sibíiu, precum audimu, va tiné a patr'a sa adunare generala ordinaria in Sibíiu, la 29 martiu st. n. Bucurosu amu publicá si nescari detaiuri despre program'a acestei adunári, cà astu-felu si actionarii de prin Ungari'a si Banatu, sè fia informati, inse in privinti'a ast'a — durere! — n'avemu nici o informatiune!

M u s i c a.

Adelina Patti debutéza in Viena, de unde va vini la Budapesta.

Fr. Liszt a condusu insu-si represintarea oratoriului seu „St'a Elisabeta“ in Budapesta. Acèsta adeverata serbare musicala s'a tinutu la 4 l. c. In duminec'a viitóre Liszt va jocá insu-si intr'unu concertu.

Suvenirea mortiloru.

Eufrosina Puscariu n. Ciurcu, soc'a dlui advocatu Iosifu Puscariu in Brasiovu, a repausatu la 3 martiu, in etate de 35 ani, lasandu in doliu profundu pe sotulu seu, pe pruncii sei minoreni: Silvia, Lucia, Antoniu si Sestiliu, pe mama-sa veduv'a Zoe Ciurcu n. Nica, pe frate-seu Teodoru T. Ciurcu, pe sororile: Maritia Popea, Ecatarina si Zoe si pe ceialalti consangeni.

Paulu Goronu, notariu comunalu in Radna, la 5 martiu a. c. st. n. a repausatu in Domnulu, in etate de 35 ani si dupa o fericita casatoria de 6 ani. Lu-deplange iubít'a-i soc'a Elena si unic'a-i fetitia Livia, dimpreuna cu parinti ei si ai repausatului; lu-deplangu toti amicii si cunoscuti sei, lu-deplange natiunea romana, a carei luptatoriu credinciosu a fostu pana la ultim'a-i respirare.

Constantinu Caragealy, unu luptatoru devotatu alu infintiarii teatrului nationalu in Bucuresci, apoi unulu din cei mai buni artisti romani, a repausatu la Bucuresci.

Teodoru Cogiocariu, preotu in comun'a Corbu, in muntii nord-ostici ai Transilvaniei, unu barbatu stimatu de toti, a repausatu la 11 fauru.

Elisabeta Unguru, fic'a parocului romanu Mihaiu Unguru, in comun'a Créca din Transilvania, a repausatu la 5 febr. in primavér'a etátii sale.

Istratie Stejariu, primariu alu comunei Jina in Transilvania, a repausatu la 8 fauru, in etate de 85 ani. Repausatulu a fostu parintele dlui Constantinu Stejariu, capitanu c. r. in pensiune si cassariu alu Asociatiunii transilvane.

Cuthia de epistole.

— Intrebàri. —

13. Geografia. De unde mi-asiu puté procurá cea mai buna si nóua Geografia matematico-fisica? — *Unu invetiatoru.*

14. Istoria. Existe óre vr'o Istoria universalá in limb'a romana si unde? — *Unu invetiatoru.*

Proprietariu, redactoru raspundietoruu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1877. Calea tierei nr. 39.